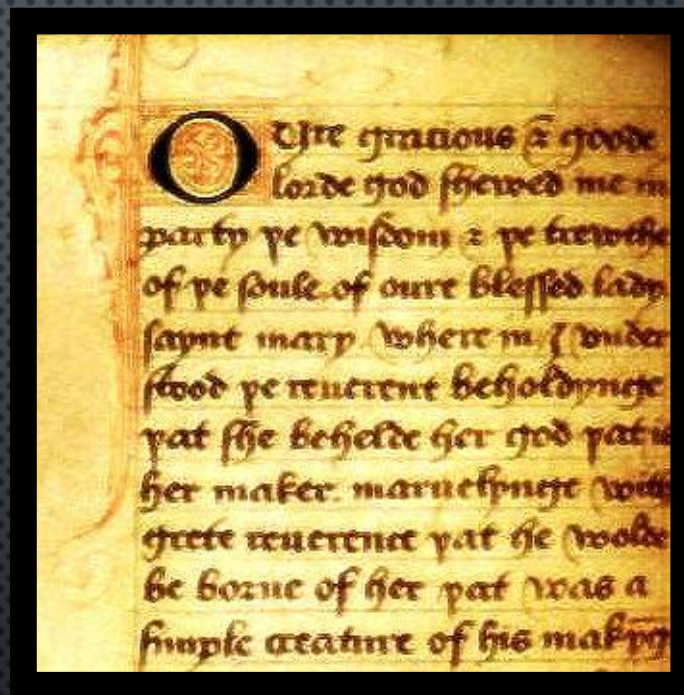

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ
УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В
СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

- ПЕРІОД ПОЛЬСЬКОГО ПАНУВАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ПРАВОВІЙ СФЕРІ МАВ ТАКІ ОЗНАКИ: ПО-ПЕРШЕ, ТРИВАЛИЙ ЧАС ЗБЕРІГАЛОСЯ НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ, БАЗОВАНЕ НА ДАВНЬОРУСЬКОМУ ПРАВІ; ПО-ДРУГЕ, ЗБЕРІГАЛАСЯ СВОЄРІДНІСТЬ ЛИТОВСЬКОГО ПРАВА. ЦЕ ПРИЗВЕЛО ДО ТОГО, ЩО В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ БУЛО ЗАПРОВАДЖЕНО ПОЛЬСЬКІ СУСПІЛЬНИЙ УСТРІЙ І ДЕРЖАВНУ ОРГАНІЗАЦІЮ

- Унаслідок цього в Україні склалася досить строката і своєрідна система правових джерел. Власне польське право не мало системності, хоча й були спроби його кодифікації, проте безуспішні. Натомість у державі створювали збірники правових норм, до яких входили видані раніше статuti й конституції (постанови сейму), сполучені з нормами звичаєвого права.

- Головним правовим інститутом цивільного права було право власності, норми якого забезпечували переваги та привілеї вищих суспільних верств. Об'єктами власності були маєтки із залежними селянами, орні землі, сіножаті, озера та річки, продукти сільськогосподарського й ремісничого виробництва, будівлі, худоба тощо.

ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ БУЛА ВІДПОВІДНА ГРАМОТА, АБО ВОЛОДІННЯ НАБУВАЛИ ЗА ДАВНІСТЮ ЧАСУ (10 РОКІВ). ПРАВО ВОЛОДІТИ ЗЕМЛЕЮ, ЯК ПРАВИЛО, ПЕРЕДБАЧАЛО ОБОВ'ЯЗОК ВІДБУВАТИ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ. ДОКЛАДНУ РЕГЛАМЕНТАЦІЮ ДІСТАЛО СПАДКОВЕ ПРАВО. ІСНУВАЛИ ТРИ ВИДИ УСПАДКУВАННЯ: ЗА ЗАКОНОМ, ЗА ЗАПОВІТОМ І НА ОСНОВІ ЗВИЧАЮ. ПРАВО ЗАКРІПЛЮВАЛО ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ: ДІТИ СТАВАЛИ СПАДКОЄМЦЯМИ БАТЬКІВСЬКОГО МАЙНА. ОДЕРЖУВАТИ СПАДЩИНУ МОГЛИ ЯК ДОЧКИ, ТАК І СИНИ.

- Позбавляли права на спадщину: дівчат, котрі вийшли заміж проти волі батьків; удів-шляхтянок, які без згоди родичів побралися із простолюдинами; незаконнонароджених дітей; дітей державних злочинців.

- Стосувалося переважно договірних відносин: обміну, дарування, купівлі-продажу.

ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО
Закон визначав форму і порядок укладання договорів, установлював термін позовної давності (5, 10 років), умови припинення зобов'язань та їх успадкування.

- Усі угоди укладали, як правило, в присутності свідків, нерідко – з виконанням певних обрядів. Так, свідки (контрагенти) розбивали руки сторін при потиску. Виставляли могорич (частування). Іноді складали присягу. Мала місце застава.

- Письмова форма була обов'язковою при укладенні договору позики на суму понад 10 кп. Ще суворіші вимоги висували до укладення угод щодо землеволодіння.

Стосувалося переважно договірних відносин: обміну, дарування, купівлі-продажу.

Закон визначав форму і порядок укладання договорів, установлював термін позовної давності (5, 10 років), умови припинення зобов'язань та їх успадкування.

- Усі угоди укладали, як правило, в присутності свідків, нерідко – з виконанням певних обрядів. Так, свідки (контрагенти) розбивали руки сторін при потиску. Виставляли могорич (частування). Іноді складали присягу. Мала місце застава.

- Письмова форма була обов'язковою при укладенні договору позики на суму понад 10 кп. Ще суворіші вимоги висували до укладення угод щодо землеволодіння.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

- Кримінально-правові норми мали відверто станово-класовий характер. Посиленими санкціями захищалися життя, майно, честь і гідність шляхтича: "Коли б люди простого стану, чи будуть вони нашими, господарськими або князівськими, або панськими, землянськими або люди тяглові, вбили шляхтича чи шляхтянку, то... мають бути всі на горло скарані" (арт. 39 Статуту).
- Поняття злочину змінювалося в процесі розвитку держави. Спочатку під злочином розуміли завдану особі фізичну, моральну чи матеріальну "кривду". Пізніше - "шкоду", "злочинство", потім - "виступ" (тобто порушення правових норм, установлених державою).

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ